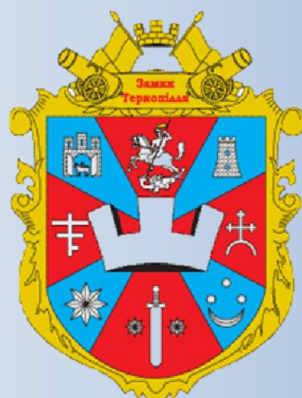

Міністерство культури та інформаційної політики України
Національний заповідник «Замки Тернопілля»

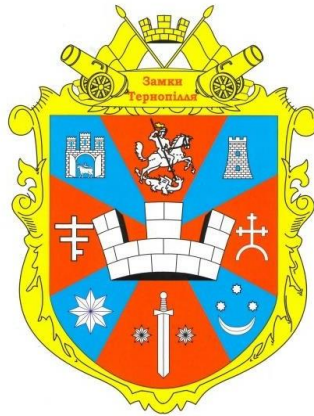

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

№12/2022

Збараж - 2022

**Міністерство культури та інформаційної політики України
Національний заповідник «Замки Тернопілля»**

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

№12/2022

Збараж - 2022

Збірник містить матеріали наукових конференцій, проведених Національним заповідником «Замки Тернопілля» в 2022 році, а саме:

Наукова конференція «Археологічні дослідження Тернопільщини: здобутки та перспективи» (28 квітня 2022 р.);

Наукова конференція «Збереження історико-культурних пам'яток України в умовах воєнного стану» (31 травня 2022 р.);

Наукова конференція «Замки Тернопільщини: до проблеми реставрації, пристосування та збереження» (22 вересня 2022 р.);

Науково-практична конференція «Князі Вишневецькі. Спадщина роду» (7 жовтня 2022 р.);

Науково-практична конференція «Консервація та реставрація як основні етапи в організації зберігання музейних експонатів» (20 жовтня 2022 р.);

Наукова конференція «Чортків крізь призму століть» (24 листопада 2022 р.).

Видання розраховане для істориків, культурологів, фахівців з охорони пам'яток культурної спадщини, музейних працівників, викладачів, студентів, та всіх, хто цікавиться історією рідного краю.

Рецензенти:

Степан Павлюк	доктор історичних наук, професор, академік НАН України, директор Інституту Народознавства НАН України
Микола Бармак	доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України, археології та спеціальних галузей історичних наук ТНПУ ім. В. Гнатюка

Редакційна колегія:

Анатолій Маціпура	генеральний директор НЗ «Замки Тернопілля»
Олег Заліщук	заслужений архітектор України, лауреат державної премії України в галузі архітектури, головний архітектор НЗ «Замки Тернопілля»
Володимир Місько	кандидат історичних наук, доцент, декан історичного факультету ТНПУ ім. В. Гнатюка
Тетяна Думська	заступниця генерального директора з наукової і культурно-просвітницької роботи НЗ «Замки Тернопілля»
Богдан Строць	кандидат історичних наук, старший науковий співробітник відділу регіональної археології Державного підприємства «Науково-дослідний центр «Охоронна археологічна служба України» Інституту археології НАН України
Марина Ягодінська	кандидат історичних наук, директор Тернопільського обласного центру охорони та наукових досліджень пам'яток культурної спадщини
Любов Шиян	кандидат історичних наук, наукова співробітниця НЗ «Замки Тернопілля»
Зоряна Мазуранчик	завідувачка сектору промоції та комунікації НЗ «Замки Тернопілля»
Наталія Марціяш Дир	молодша наукова співробітниця НЗ «Замки Тернопілля»

*Рекомендовано до друку
Вченою Радою Національного заповідника «Замки Тернопілля»
Протокол №10 від 6 грудня 2022 р.*

12. ВЕЧІР УКРАЇНСЬКОГО КІНО У ЗБАРАЗЬКОМУ ЗАМКУ. «БІЛИЙ ПТАХ З ЧОРНОЮ ОЗНАКОЮ» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zamky.te.ua/vidviduvacham/novuj-resurs18/> Дата публікації: 03.09.2020. (дата звернення: 25.05.2022).
13. ВЕЧІР УКРАЇНСЬКОГО КІНО У ЗБАРАЗЬКОМУ ЗАМКУ. "ДОНБАС" [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zamky.te.ua/vidviduvacham/vechir-ukrainskogo-kino-u-zbarazkomu-zamku.-donbas/> Дата публікації: 10.09.2020. (дата звернення: 25.05.2022).
14. <https://www.facebook.com/zamkyternopilla/> Дата публікації: 22.05.2022. (дата звернення: 25.05.2022).

Ольга Владимир
Віктор Паляниця
м. Тернопіль

ЗАКОНОДАВЧІ ЗАСАДИ ЗАХИСТУ ОБ'ЄКТІВ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ У ЧАС ВІЙНИ

Анотація: У статті розкривається роль об'єктів культурної спадщини України у формуванні національної самоідентичності громадян, у становленні та розвитку державності, у формуванні іміджу країни та її представлення у світовій спільноті. Розглядаються основні заходи щодо збереження культурної спадщини України.

Ключові слова: об'єкти культурної спадщини України, війна, законодавство, національна ідентичність, державність, блакитний щит.

Об'єкти культурної спадщини кожної країни – це віддзеркалення душі та світогляду її народу, це форма вираження духовності через призму творчості. Чим тривалішою є історія становлення державності у народу, тим складнішими та багатограннішими є форми прояву мистецької складової. Через культурну спадщину ми можемо пізнати душу народу, відчутти його дух, а також збагнути особливості його творення впродовж різних історичних періодів.

Культурна спадщина України є багатогранною і такою, що потребує дослідження. Чимало об'єктів культури потребують нового погляду та переосмислення, переосмислення через проукраїнський погляд, а не російсько-радянську пропаганду. Через вивчення український та світових науково-історичних даних про розвиток нашої історії та культури зокрема, а не через сфальсифіковані друки російсько-імперської та радянської доби.

Водночас культурна спадщина України окрім дослідження потребує бережливого ставлення до себе. Чимало об'єктів архітектурної спадщини потребують негайних ремонтно-реставраційних та консерваційних робіт, щоб не допустити їхнього перетворення на руїни. За даними Міністерства культури 80% культурно-історичних пам'яток в Україні потребують серйозної реставрації, ще 30% – перебувають в аварійному стані [4].

Як бачимо завдання із збереження культурної спадщини нашого народу було непростим до початку повномасштабного вторгнення російських військ на нашу землю у лютому 2022 року, існувала потреба у значних фінансових вливаннях, у залученні достатньої кількості висококваліфікованих реставраторів, а також у невідкладності та негайному проведенню відповідних робіт. То тепер, у стані війни ці завдання стали ще більш нагальними, але водночас і більш складними до

виконання. Загарбник об'єкти нашої культурної спадщини знищує та розкрадає. Вже зруйновано чимало будівель архітектурно-історичного та культурного значення. Значних руйнувань зазнав Харків, у Чернігові знищено 70% споруд, у Маріуполі пошкоджено більше 90% будівель.

За станом на 05.05.2022 терористи з РФ зруйнували та пошкодили 1616 пам'яток національного значення, 72 – місцевого. Найбільших втрат завдано у Хмельницькій (84 об'єкти), Донецькій (45 об'єктів), Київській (38 об'єктів), Чернігівській (24 об'єкти), Луганській (17 об'єктів), Сумській (14 об'єктів) областях. Ворогом знищено та пошкоджено 92 релігійні споруди, зокрема 35 пам'яток історії та архітектури. Ракетним ударом пошкоджено відновлений в межах проекту «Велика реставрація» музей на острові Хортиця [9].

Міністерство культури створило сайт для фіксації культурних злочинів росії [8], але його наповнення відбувається досить мляво, за станом на 05.05.2022 було задокументовано 242 воєнних злочини проти об'єктів культурної спадщини України [9], за станом на 22.05.2022 – 358 повідомлень [2], серед них житлові будинки, церкви, мечеті, монастирі, костели, синагоги, Турецька криниця, Воронцовський палац, Круглий двір, Садиба Л. Кеніга, бібліотеки, будинки культури, школи, драмтеатри, залізничні двірці, летовища, музеї, мастки та палаци, давні курганні поховання та ін.

У Маріуполі знищено «Садибу Гіацинтова», яка була зведена у стилі модерн і в якій знаходився художній музей імені Архипа Куїнджі; пошкоджено споруду музею старожитностей м. Чернігів, збудована у псевдоготичному стилі, масток кінця 19 – початку 20 ст у м. Охтирка, у якому знаходився міський краєзнавчий музей; Історико-архітектурний музей-заповідник «Садиба Попова» що у Васильківці, з якого війська РФ винесли усе, в тому числі унітаз часів графів Попових [3].

Очевидно, що загарбних має на меті знищити не лише об'єкти нерухомої культурної спадщини України, але й викрасти та вивезти до росії цінні музейні експонати. Таким чином ворог прагне знищити об'єкти нашої культурної спадщини як свідчення нашого історичного становлення, нашого мистецтва та духовності, стерти якорі нашої національної самосвідомості та самобутності. А також метою ворога є привласнення награвованого та використання наших національних скарбів в цілях своєї нищої та підлої пропаганди, що здійснювалось впродовж історії неодноразово. Наприклад, в час Другої світової війни, з метою збереження експонати Одеського Музею західного і східного мистецтва було евакуйовано до Уфи, але після цього значна частина колекції не повернулася у музей і її було втрачено. Не повернулися роботи таких світових майстрів як Нікола Пуссен (французький живописець XVII ст), Антоніс ван Дейк (фламандський живописець XVII ст). Крім того, як зазначає К. Міхейцева, у росіян є звичка присвоювати і експортувати людський капітал. Вони видають діячів культури, письменників, майстрів живопису іншої країни за росіян [7].

Серед поцупленого нашим одвічним ворог слід згадати Гребінь з кургану Солоха (Скіфські скарби), Перещепинський скарб (25 кг золотих виробів і 50 кг срібних), Івахниківський скарб (набір слов'янських жіночих прикрас), Ніжинський скарб (срібники Володимира Великого, Ярослава Мудрого, Святополка Володимировича), Скарб Десятинної Церкви (ювелірні прикраси), Вишгородську ікону (більш відому як Володимирівська), Мозаїку Димитрія Солунського, Змійовик Мономаха, Козацькі хоругви та клейноди [5]

На жаль, після цьогорічного повномасштабного вторгнення російські

окупанти за три місяці вже викрали й вивезли до Донецька більш як 2 тисячі унікальних експонатів з музеїв Маріуполя, серед яких оригінальні роботи Архіпа Куїнджі, Івана Айвазовського, а також стародавні ікони та унікальний рукописний сувій тори [3].

На початку лютого 2022 року на сайті Міністерства культури розміщено інформацію про шляхи та механізми збереження культурної спадщини в період надзвичайних подій, зокрема війни [6]. Оскільки Україна є стороною Конвенції про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту (від 14 травня 1954 року), то відповідно до статті 3 вона навіть у мирний час зобов'язується підготувати охорону культурних цінностей, розташованих на їх власній території, від можливих наслідків збройного конфлікту, вживаючи необхідних заходів, зокрема:

- систематизувати інформацію про культурні цінності, включаючи мінімальну інформацію про кожен культурну цінність, що дозволяє її ідентифікувати, з обов'язковим фотографуванням і дублюванням інформації на надійних різних засобах зберігання;

- подбати про заходи протипожежної безпеки в закладах культури, що зберігають культурні цінності;

- передбачити заходи захисту від викрадення, знищення чи пошкодження культурних цінностей;

- підготувати плани і допоміжні матеріали (захисні плівки, бокси, возики, мотузки, захисний одяг персоналу, драбини, тощо), необхідні для екстреної евакуації культурних цінностей першої черги (найцінніших) у разі виникнення пожежі чи інших загроз знищення чи пошкодження культурних цінностей;

- проводити періодичні навчальні тренування з питань захисту культурних цінностей для працівників закладів культури, у тому числі з евакуації культурних цінностей;

- облаштувати захисні споруди та інші засоби захисту закладів культури, в яких зберігаються культурні цінності.

Що стосується евакуації матеріальних і культурних цінностей, то вона проводиться у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій, які можуть заподіяти їм шкоду, за наявності часу на її проведення. Евакуації забезпечуються шляхом: 1) утворення регіональних, місцевих та об'єктових органів з евакуації; 2) планування евакуації; 3) визначення безпечних районів, придатних для розміщення евакуйованого населення та майна; 4) організації оповіщення керівників суб'єктів господарювання і населення про початок евакуації; 5) організації управління евакуацією; 6) життєзабезпечення евакуйованого населення в місцях їх безпечного розміщення; 7) навчання населення діям під час проведення евакуації [6].

Відповідальними за планування евакуації культурних цінностей є Мінкультури (МКІП), Мін'юст разом з Укрдержархівом, інші центральні і місцеві органи виконавчої влади, Національна академія наук. Обсяги та черговість проведення евакуації матеріальних і культурних цінностей, їх детальний перелік визначаються органами державної влади, суб'єктами господарювання, громадськими об'єднаннями та/або громадянами, в управлінні, віданні або власності яких перебувають зазначені цінності, та враховуються під час планування заходів з евакуації.

Згідно зі статтею 1 Конвенції про захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту від 14 травня 1954 року культурними цінностями є:

- а) цінності, рухомі чи нерухомі, які мають велике значення для культурної

спадщини кожного народу, такі як пам'ятники архітектури, мистецтва або історії, релігійні або світські, археологічні розташування, архітектурні ансамблі, визначені як такі, що представляють історичний або художній інтерес, твори мистецтва, рукописи, книги, інші предмети художнього, історичного чи археологічного значення, а також наукові колекції або важливі колекції книг, архівних матеріалів або репродукцій цінностей, зазначених вище;

б) будівлі, головним і дійсним призначенням яких є збереження або експонування рухомих культурних цінностей, зазначених у пункті (а), такі як музеї, великі бібліотеки, сховища архівів, а також укриття, призначені для збереження в разі збройного конфлікту рухомих культурних цінностей, зазначених у пункті (а);

в) центри, в яких є значна кількість культурних цінностей, зазначених у пунктах (а) і (б), так звані «центри зосередження культурних цінностей» [6].

Також в Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України, затвердженій МОУ від 23.03.2017 №164 йдеться про те, що культурні цінності не повинні використовуватись у воєнних цілях. Основними документами, якими регулюється захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту в Україні є:

1. IV Конвенція про закони і звичаї війни на суходолі та додаток до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі від 18.10.1907 (Гаазька конвенція 1907 року, дата набрання чинності якої для України 24.08.1991);

2. Конвенція про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту від 14.05.1954 (Гаазька конвенція 1954 року);

3. Виконавчий регламент Конвенції про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту (прийнятий одночасно з Гаазькою конвенцією 1954 року);

4. Протокол про захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту (прийнятий одночасно з Гаазькою конвенцією 1954 року);

5. Другий протокол до Гаазької конвенції про захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту 1954 року (згідно з Законом України від 30.04.2020 № 585-IX);

6. Кодекс цивільного захисту України;

7. Закон України «Про правовий режим воєнного стану»;

8. Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України»;

9. Порядок проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій, затверджений постановою КМ України від 30.10.2013 № 841;

10. Інструкція про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України, затверджена наказом МО України 23.03.2017 №164, зареєстрованим у МЮ України 09.06.2017 № 704/30572;

11. Методика планування заходів з евакуації, затверджена наказом МВС України від 10.07.2017 № 579, зареєстрованим у МЮ України 01.08.2017 № 938/30806.

Крім того дедалі більше пам'яток України отримують знак «блакитного щита», але його застосування є неможливим без спеціального дозволу компетентних органів. Місією «блакитного щита» є робота, спрямована на захист світової культурної спадщини, що опинилася під загрозою внаслідок збройного конфлікту, природних чи техногенних катастроф [1].

«Блакитний щит» – є міжнародне ознакування пам'яток, прийняте Гаазькою

конвенцією в 1954 році. Тепер такий знак використовують у різних країнах світу. В Україні першим містом, в якому на пам'ятках культурної спадщини розпочали встановлювати знаки «Блакитного щита», став Львів.

Враховуючи виклики сьогодення ми повинні особливо подбати про захист наших об'єктів культурної спадщини, адже саме вони є свідками нашої культури, нашої історії та державності. Наша культурна спадщина – це наша пам'ять, наша духовність, це основа нашої нації. Зберігши свою культуру ми зможемо будувати наше майбутнє у правильному керунку.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Blue Shield Ukraine. URL: <http://www.blueshield-international.org>
2. Білаш К. Велике руйнівництво: культурні втрати України під час війни // LB Live. – 25.03.2022. URL: https://lb.ua/culture/2022/03/25/510869_velyke_ruynivnitstvo_kulturni.html
3. Білаш К. Втрати історичної та культурної спадщини України під час війни // Район.in.ua. – 31.03.2022. URL: <https://history.rayon.in.ua/news/501852-vtrati-istorichnoi-ta-kulturnoi-spadshchini-ukraini-pid-chas-viyni>
4. Велика реставрація: які об'єкти увійшли до програми // Слово і діло. – 30.06.2021 URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/06/30/infografika/suspilstvo/velyka-restavracziya-yaki-obyekty-uvijshly-prohramy>
5. Вітолін О. Українські цінності в російських музеях: топ вкрадених скарбів. URL: <https://weekend.today/gorod/top-vkradenyh-skarbiv.htm?fbclid=IwAR00RC6X3NAtkTNd4ktY1WHElALt6rnZIMLCYKHUjPENVpnnVa9LJ2kfU8>
6. Захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту. – 11.02.2022. URL: <https://mkip.gov.ua/content/zahist-kulturnih-cinnostey-u-razi-zbroynogo-konfliktu.html>
7. Зберегти культуру Одеси під час війни // Ukraïner. – 05.05.2022. URL: <https://ukraïner.net/kultura-odesy/>
8. Збираємо свідчення злочинів проти культурної спадщини, вчинених російськими окупаційними військами на території України. URL: <https://culturecrimes.mkip.gov.ua/>
9. Названа кількість пам'яток культурної спадщини України, які зруйнували та викрали терористи // Газета по-українськи. – 05.05.2022. URL: https://gazeta.ua/articles/np/_nazvana-kilkist-pamyatok-kulturnoyi-spadshchini-ukrayini-yaki-zruynuvali-ta-vikrali-teroristi/1086344

**Світлана Добровольська,
Ірина Пиріг
м. Тернопіль**

РЕКЛАМНО-ІНФОРМАЦІЙНІ ТА PR-ТЕХНОЛОГІЇ У ТУРИСТИЧНІЙ СФЕРІ

Анотація: У статті розкрито сучасні підходи щодо використання реклами, PR-технологій в просуванні туристичних продуктів, роль і значення їх на туристичному ринку у контексті вибудовування взаємовідносин із споживачем.

Ключові слова: туристичний продукт, туристична фірма, реклама, PR-технології, маркетинг туристичної фірми.

Інформаційне забезпечення організації туристичної діяльності та просування туристичного продукту за допомогою реклами та PR-технологій є дієвим засобом підвищення ефективності управління господарською діяльністю туристичних підприємств.

ЗМІСТ

**I. НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ «АРХЕОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ
ТЕРНОПІЛЬЩИНИ: ЗДОБУТКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

1.	Батюк Андрій Гарматні ядра з фондової колекції НКЗ «Гетьманська столиця». Випадкові знахідки	3
2.	Ганусевич Наталія Історія та перспективи археологічних досліджень оборонного замку у Микулинцях	7
3.	Данилейко Володимир Археологічні дослідження на території Чортківського замку в 2021 р.	13
4.	Дзісяк Ярослав Олег Ольжич – відшукувач життя і творець життя нації	21
5.	Кобаса Галина Історія археологічних досліджень території Тербовлянського замку XVII ст.	31
6.	Костюк Степан Фонд історика-археолога Олександра Ситника у Тернопільському обласному краєзнавчому музеї	35
7.	Мазурик Юрій Історія та перспективи археологічних досліджень оборонно- фортифікаційних споруд на території с.Чарторийськ на Волині	36
8.	Лугова Олена До питання археологічних досліджень Західної вежі комплексу замку Синявських	42
9.	Саєнко Наталія Археологічні дослідження резиденції гетьмана Івана Мазепи в Батурині: підсумки і перспективи	46

**II. НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ «ЗБЕРЕЖЕННЯ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИХ
ПАМ'ЯТОК УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ»**

1.	Альтгайм Любов Роль екскурсійних послуг у формуванні свідомості екскурсанта	57
2.	Брижук Андрій Цифровий фонд Острозького замку	63
3.	Вельгій Марія Збаразький замок як об'єкт культурно-пізнавального та патріотичного туризму регіону	67
4.	Владимир Ольга Паляниця Віктор Законодавчі засади захисту об'єктів культурної спадщини України у час війни	73

9. **Пришляк Оксана** 429
Гієронім Садовський – останній власник Чорткова
10. **Салук Володимир** 433
Поховання воїнів Перших визвольних змагань та державних діячів періоду ЗУНР та УНР у м. Чортків
11. **Сулима Оксана** 442
Полянський Федір
Чортків – місто української слави (за документами державного архіву Тернопільської області)
12. **Токарська Валентина** 448
Постаті власників Чорткова в живописному портреті (із колекції «Фундація І. Садовського» у збірці ЛНГМ ім. Б. Г. Возницького
13. **Хмелик Олеся** 457
Участь місцевих територіальних громад у відновленні пам'яток культурної спадщини на Чортківщині в сучасних умовах та їх вплив на розвиток туристичного потенціалу краю

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ:

Адамович Наталія Василівна, в.о. головної зберігачки фондів Національного заповідника «Замки Тернопілля»

Альтгайм Любов Богданівна, кандидат географічних наук, доцент кафедри географії України і туризму Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка

Андрішин Богдан Олегович, молодший науковий співробітник відділу наукових досліджень Львівської філії Національного науково-дослідного реставраційного центру України

Атаманенко Віктор Борисович, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії ім. проф. М.П. Ковальського Національного університету «Острозька Академія»

Батюк Андрій Олександрович, науковий співробітник Національний заповідник «Гетьманська столиця»

Білецька-Зварич Мирослава Василівна, художниця-реставраторка вищої категорії, завідувачка науково-дослідного реставраційного відділу Львівської філії Національного науково-дослідного реставраційного центру України

Бойко-Гагарін Андрій Сергійович, доктор історичних наук, старший зберігач фондів відділу «Музей грошей» департаменту комунікацій та фінансової обізнаності Національного Банку України

Болібрux Вікторія Іванівна, магістрантка Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка

Бондар Руслан Віталійович, молодший науковий співробітник Львівського національного літературо-меморіального музею Івана Франка

Брега Валентина Валентинівна, екскурсовод Вишнівецького відділу Національного заповідника «Замки Тернопілля»

Брегін Оксана Богданівна, наукова співробітниця Національного заповідника «Замки Тернопілля»

Брель Ольга Володимирівна, старша наукова співробітниця відділу «Музей Богдана Хмельницького» Національного історико-культурного заповідника «Чигирин»

Брижук Андрій Вікторович, заступник директора з наукової роботи Державного історико-культурного заповідника міста Острог

Будна Юлія Андріївна, студентка 3 курсу спеціальності «Готельно-ресторанна справа» Тернопільського національного технічного університету ім. Івана Пулюя

Буйновська Єлизавета Валентинівна, директорка Державного історико-архітектурного заповідника «Хотинська фортеця»

Буньо Юрій Степанович, магістр, художник-реставратор станкового олійного живопису І-ї категорії КЗ ЛОР Львівського історичного музею

Вельгій Марія Олексіївна, молодший науковий співробітник Національного заповідника «Замки Тернопілля»

УДК-929
ББК-83-3(4Укр.)

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЗАПОВІДНИК «ЗАМКИ ТЕРНОПІЛЛЯ»

Наукове видання

Збараж 2022

Національний заповідник "Замки Тернопілля"
вул. Б. Хмельницького 6, м. Збараж Тернопільська обл. 47302
тел. (03550) 2 47 02
e-mail: zapovidnik_zbarazh@ukr.net
Офіційний сайт: <https://zamky.te.ua/>

Макет та верстка:

Тетяна Думська, Зоряна Мазуранчик, Наталія Марціяш Дир

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір і достовірність наведених фактів, цитат, власних імен, назв і стилістику тексту.

НЗ

Національний заповідник «Замки Тернопілля»
тел.: (03550) 2-42-47
zapovidnik_zbarazh@ukr.net